

Rady Ukrainy, 1994. N 46. 411. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

2. Pro osnovy sotsialnoi zakhyshchenosti osib z invalidnistiu v Ukraini. (1991, March 21). [On the basics of social security for persons with disabilities in Ukraine]. Zakon Ukrainy № 875-XII Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR, 1991. № 21. 252. [in Ukrainian].

3. Konventsiiia pro prava osib z invalidnistiu (Konventsiiia pro prava invalidiv). (2006, Desember 13). [Convention on the Rights of Persons with Disabilities (Convention on the Rights of Persons with Disabilities)]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 [in Ukrainian].

4. Press-sluzhba Departamentu mistobuduvannia ta arkhitektury m. Ivano-Frankivsk. [Press service of the Department of Urban Planning and Architecture of Ivano-Frankivsk]. Retrieved from: <http://www.mvk.if.ua/news/24651> [in Ukrainian].

5. VOOZ. Obmezhenia zhyttiediialnosti ta zdorovia, (2012, November). [Restrictions on life and health] biuleten. Retrieved from: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/en/index.html> [in Switzerland].

6. Pro vidpovidalnist za pravoporushennia u sferi mistobudivnoi diialnosti, zokrema v chastyni zabezpechennia umov dostupnosti do budivel i sporud osib z invalidnistiu ta inshykh malomobilnykh hrup naseleunia. [On liability for offenses in the field of urban planning, in particular in terms of ensuring the conditions of accessibility to buildings and structures for persons with disabilities and other groups of the population with reduced mobility] Retrieved from: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/city-build/proektuvannya-zhitlovih-ta-gromadskih-budinkiv-i-sporud/pro-vidpovidalnist-za-pravoporushennia-u-sferi-mistobudivnoyi-diyalnosti-zokrema-v-chastyni-zabezpechennia-umov-dostupnosti-do-budivel-i-sporud-osib-z-invalidnistiu-ta-inshih-malomobilnih-grup-nasel/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 7.05.2021

УДК 343.9

Захарчук Руслан Анатолійович
e-mail: ruslan.zakharchuk@gmail.com

ПРАВОВІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

У даній науковій статті розкрито види правових заходів запобігання відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом.

Запропоновано під фінансовим моніторингом розуміти вид адміністративно-правового засобу, який передбачає постійне спостереження за результатами фінансової діяльності для забезпечення запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Відзначено, що відповідно, фінансовому моніторингу як виду адміністративно-правового засобу характерні: 1) наявність системи нормативно-правових актів, які встановлюють порядок його реалізації; 2) система органів державної влади та уповноважених осіб, які уповноважені здійснювати фінансовий моніторинг; 3) імперативний характер; 4) можливість, у разі необхідності, застосовувати заходи адміністративного примусу; 5) одноосібне прийняття акту за результатами фінансового моніторингу; 6) є формою державного контролю.

Фінансовий моніторинг здійснюється на рівні конкретних суб'єктів у межах первинного чи державного фінансового моніторингу.

Державний фінансовий моніторинг за грошовим обігом передбачає різні рівні контролю фінансових потоків, які дають можливість забезпечити зниження ризику втрати коштів, отриманих злочинним шляхом.

Вважаємо, що державний фінансовий моніторинг – це форма здійснення державного контролю, що здійснюється уповноваженими суб'єктами і спрямовується на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Автором презумійовано, що проблема відмивання грошей за останні декілька десятиріч набула неабияких масштабів, перетворившись в транскордонну. Найкращими умовами для відмивання грошей в наш час є країни з перехідною економікою. Міжнародні організації визначають, що цей процес, став глобальною загрозою економічній безпеці, у зв'язку з чим від різних держав потребується прийняття узгоджених заходів боротьби з цією суспільно небезпечною діяльністю як на державному так і міжнародному рівнях.

Ключові слова: відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом, легалізація, замороження активів, фінансовий моніторинг, державний фінансовий моніторинг.

Zakharchuk R. LEGAL MEASURES TO PREVENT LAUNDERING OF MONEY OBTAINED BY CRIMINAL WAYS

This scientific article describes the types of legal measures to prevent money laundering, obtained through criminal means.

It is suggested that financial monitoring should be understood as a type of administrative and legal instrument that involves constant monitoring of the results of financial activities to ensure the prevention of the legalization of income obtained through criminal means.

It was noted that, accordingly, financial monitoring as a type of administrative-legal tool is characterized by: 1) the presence of a system of normative-legal acts that establish the procedure for its implementation; 2) system of state authorities and authorized persons authorized to carry out financial monitoring; 3) imperative character; 4) possibility, if necessary, to apply measures of administrative coercion; 5) individual acceptance of the act based on the results of financial monitoring; 6) is a form of state control.

Financial monitoring is carried out at the level of specific entities within primary or state financial monitoring.

State financial monitoring of money circulation involves different levels of control of financial flows, which make it possible to ensure a reduction in the risk of losing funds obtained through criminal means.

We believe that state financial monitoring is a form of state control that is carried out by authorized entities and is aimed at fulfilling the requirements of legislation in the field of preventing and countering the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime, the financing of terrorism and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction.

The author assumed that the problem of money laundering over the past few decades has gained considerable scale, turning into a cross-border problem. The best conditions for money laundering nowadays are countries with transition economies. International organizations determine that this process has become a global threat to economic security, in connection with which different states are required to adopt coordinated measures to combat this socially dangerous activity at both the state and international levels.

Keywords: money laundering, legalization, freezing of assets, financial monitoring, state financial monitoring.

Постановка проблеми. Проблема легалізації коштів полягає не тільки у тому, що національна економіка втрачає потенційні інвестиції через тінізацію руху фінансових потоків, але й у тому, що участь у легалізації коштів негативно позначається на іміджі країни та виключає її з потенційного списку інтересів іноземних інвесторів. Тобто явище легалізації коштів, зароблених незаконним шляхом, має ще і значне етичне навантаження. Воно часто ставить питання щодо того, як конкретна країна відноситься до самої можливості легалізації коштів, чи розробляє вона превентивні заходи, чи діє лише постфактум. Організація ефективної системи протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму у глобальному масштабі здатна суттєво знизити втрати інвестиційного потенціалу, зменшити ризики фінансової злочинності, а також позбавити потужного фінансового ресурсу терористичні організації.

Анализ останніх досліджень та публікацій. Проблемні питання протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, досліджували у свої працях такі вчені, як О.М. Бандурка, А.М. Бойко, О.К.Безсмертний, П.Д. Біленчук, Ю.П. Битяк, Р.А. Калюжний, О.М. Литвак, Г.А. Матусовський, І.П.Рущенко, О.Н. Ярмиш та інші.

Мета статті – з'ясувати теоретичні і правові основи щодо визначення правових заходів запобігання відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою правового регулювання функціонування фінансового моніторингу та системи протидії легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом є Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення". Втім, в даному законодавчому акті не міститься визначення поняття заходів запобігання відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом.

Слід відзначити, що економічні злочини та злочини, що продукують незаконні доходи, які, відповідно до Національної оцінки ризиків, становлять найбільший ризик в Україні, несуть суспільну небезпеку іншого характеру у порівнянні з тяжкими злочинами, які не мають економічного підґрунтя (вбивство без корисливих мотивів, завдання тяжких тілесних ушкоджень з мотивів різних форм нетерпимості, тощо). Основною метою їх скоєння є злочинні доходи.

Для ефективної протидії злочинності, необхідно зробити потенційний зиск від вчинення злочину меншим за потенційні збитки від покарання. Водночас, ціль ефективної протидії та запобігання злочинності полягає в тому, щоб перейти від спеціалізованого процесу повернення коштів до основної діяльності зі зменшення шкоди. У першу чергу це стосується позбавлення злочинців доходів, одержаних злочинним шляхом. І саме використання заходів протидії легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом, є ключем до досягнення цієї мети [1, с. 67].

Перевагами застосування правових заходів запобігання відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом є суттєве збільшення ефективності економіки держави: виявлення злочинних доходів (засобів вчинення злочину); виявлення та відшкодування несплачених податків, штрафів; відшкодування збитків потерпілим та державі; повернення злочинних активів до державного бюджету на національному та міжнародному рівнях.

Відповідно до законодавства видами правових заходів запобігання відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом є: фінансовий моніторинг (державний та первинний) та замороження активів та зупинення фінансових операцій як захід запобігання відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом. Розглянемо їх.

Система фінансового моніторингу ґрунтується на швидкому обміні інформацією між спеціально

уповноваженим органом виконавчої влади з питань фінансового моніторингу та суб'єктами первинного фінансового моніторингу. Етимологічний зміст категорії «моніторинг» можна зазначити як процес спостереження (стеження) з відповідним подальшим аналізом та відображенням отриманих результатів. Частина відносин із фінансового моніторингу за своїм змістом та комплексом заходів буде близька до фінансового контролю [2, с. 215].

Дефініція «фінансовий моніторинг» є багатогранною та неоднозначною, оскільки застосування моніторингу у різних сферах економіки дає можливість визначати його з різних позицій залежно від застосування. У перекладі з англійської «monitoring» означає постійне спостереження за певним процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату. Вчені при дослідженні цієї тематики дають такі визначення цієї категорії: – це особлива форма фінансового контролю як окремий інститут фінансового права, що передбачає управління фінансами, яке містить усі елементи механізму фінансового контролю у їх зовнішньому вигляді; – процес, який передбачає постійне спостереження, що дає можливість прогнозувати випадки ризиків пов'язаних з легалізацією коштів; – це специфічна форма державного фінансового контролю, який проводять уповноважені державні органи та установи, що обслуговують здійснення фінансових операцій, відстежують та фіксують фінансові операції, які відповідають критеріям сумнівності, аналізують одержану інформацію про сумнівні операції з метою виявлення схем та механізмів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму; – це сукупність заходів суб'єктів фінансового моніторингу з метою виявлення, аналізу та перевірки інформації про фінансові операції на предмет віднесення їх до таких, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів незаконного походження для передання її правоохоронним органам; – це особлива форма фінансового контролю, яка здійснюється уповноваженими державними органами у сфері фінансового контролю та суб'єктами первинного фінансового моніторингу та спрямована на виявлення операцій, пов'язаних з легалізацією доходів, здобутих злочинним шляхом [2, с. 215-216].

Окрім цього, поняття «фінансовий моніторинг» закріплено на законодавчому рівні, зокрема у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» вказано, що фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, що вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [3].

Вивчаючи сутність фінансового моніторингу, І. Коломієць виокремив ряд ознак, зокрема: – це організаційно-правове явище, послідовність здійснення якого чітко визначена нормами публічного права; – це певний механізм, основною метою якого є спостереження та виявлення сумнівних фінансових операцій; – це можливість комплексно аналізувати отриману інформацію та формувати певні висновки; – основною метою цієї діяльності є мінімізація легалізації (відмивання) доходів злочинним шляхом [4, с. 166].

На думку А. Хмелюка, фінансовий моніторинг є процедурою нормативно закріплених інформаційних, фінансово-контрольних процедур, здійснюваних органами й агентами (суб'єктами фінансового моніторингу), основною метою яких є запобігання використанню фінансової системи для легалізації злочинних доходів та фінансування тероризму (публічний аспект) і мінімізації наслідків причетності агентів фінансового моніторингу до AML/CFT (приватний аспект) [5, с. 219]. Тобто у науковій праці щодо поняття «фінансовий моніторинг» дослідник обмежується системою законодавчо закріплених процедур, пов'язаних не з самим державним фінансовим контролем загалом, а тільки з операціями щодо легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму. На нашу думку, фінансовий моніторинг являє собою адміністративно-правовий засіб забезпечення додержання режиму законності в сфері легалізації злочинних доходів та фінансування тероризму. Суб'єкт застосування якого є уповноважений контролюючий суб'єкт органів державної влади.

Отже, «**фінансовий моніторинг**» є адміністративно-правовим засобом, який передбачає постійне спостереження за результатами фінансової діяльності для забезпечення запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Відповідно, фінансовому моніторингу як виду адміністративно-правового засобу характерні: 1) наявність системи нормативно-правових актів, які встановлюють порядок його реалізації; 2) система органів державної влади та уповноважених осіб, які уповноважені здійснювати фінансовий моніторинг; 3) імперативний характер; 4) можливість, у разі необхідності, застосовувати заходи адміністративного примусу; 5) одноосібне прийняття акту за результатами фінансового моніторингу; 6) є формою державного контролю.

Фінансовий моніторинг здійснюється на рівні конкретних суб'єктів у межах первинного чи державного фінансового моніторингу.

Виходячи з положень ст. 17 Конституції України, де зазначено, що захист та забезпечення економічної безпеки є однією з найважливіших функцій держави, органи державної влади та Національний Банк України, реалізуючи свої повноваження, здійснюють регулювання у сфері економіки, зокрема забезпечуючи таке регулювання на основі законодавчої бази. Крім того, державне управління економікою, особливо у сфері фінансового моніторингу, здійснюється на основі загальновідомого принципу невтручання

органів державної влади у господарську діяльність суб'єктів господарювання [6]. Таким чином, держава, встановлюючи загальнообов'язкові правила поведінки щодо здійснення фінансового моніторингу, надає господарюючим суб'єктам, у тому числі й банкам, велику самостійність у визначенні та встановленні правил внутрішнього фінансового моніторингу. Держава як суб'єкт публічного права здійснює моніторингову діяльність через спеціально уповноважених суб'єктів та органи.

Суб'єктами державного фінансового моніторингу є Національний Банк України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, Міністерство юстиції України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство цифрової трансформації України та спеціально уповноважений орган [4].

Державний фінансовий моніторинг за грошовим обігом передбачає різні рівні контролю фінансових потоків, які дають можливість забезпечити зниження ризику втрати коштів, отриманих злочинним шляхом.

Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» визначено, що державний фінансовий моніторинг спеціально уповноваженого органу – це сукупність заходів із збору, обробки та аналізу інформації про фінансові операції, що подається до спеціально уповноваженого органу суб'єктами первинного і державного фінансового моніторингу та іншими державними органами, відповідними органами іноземних держав, іншої інформації, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму або фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення або з іншими незаконними фінансовими операціями, а також заходів з перевірки такої інформації згідно із законодавством України та інших заходів, спрямованих на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії [4].

Вважаємо, що **державний фінансовий моніторинг** – це форма здійснення державного контролю, що здійснюється уповноваженими суб'єктами і спрямовується на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Іншим видом фінансового моніторингу є первинний фінансовий моніторинг. Згідно із законодавством, суб'єктами первинного фінансового моніторингу є: 1) банки, страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи; 2) платіжні організації, учасники чи члени платіжних систем; 3) товарні та інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами; 4) професійні учасники фондового ринку (ринку цінних паперів), крім осіб, які провадять діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку; 5) оператори поштового зв'язку, інші установи, які надають послуги з переказу коштів (поштового переказу) та здійснення валютних операцій; 6) філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, що надають фінансові послуги на території України; 7) спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу (крім осіб, які надають послуги в рамках трудових правовідносин): а) суб'єкти аудиторської діяльності; б) бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку; в) суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування; г) адвокатські бюро, адвокатські об'єднання та адвокати, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально; г) нотаріуси; д) суб'єкти господарювання, що надають юридичні послуги; е) особи, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами; є) суб'єкти господарювання, що надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна, а також суб'єкти господарювання, що надають за винагороду консультаційні послуги, що пов'язані з купівлею-продажем нерухомого майна; ж) суб'єкти господарювання, що здійснюють торгівлю за готівку дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та виробами з них; з) суб'єкти господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри; 8) постачальник послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів; 9) інші юридичні особи, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги [4].

Проте, проаналізувавши перелік, визначений у Законі, необхідно зазначити, що у ньому превалюють суб'єкти фінансового сектору. Необхідно погодитись із А. Хмелюк, що не можна залишити поза увагою суб'єктів, які мають право здійснювати контролюючі функції щодо операцій із реалізації товарів, робіт (послуг) [6, с. 175].

О. Балануца також виокремлює, що у системі фінансового моніторингу існує взаємодія між міжнародними професійними організаціями та асоціаціями й системою протидії легалізації доходів, одержаних незаконним шляхом в Україні загалом. З однієї сторони, провідні міжнародні установи та організації щодо протидії відмиванням незаконних доходів можуть сформувати рейтингову систему з метою інформування світового співтовариства, інвесторів та інших осіб, які беруть участь у діяльності протидії легалізації незаконних доходів в окремих країнах, та вжиття проти них запобіжних заходів. З іншого боку, провідні міжнародні організації в галузі протидії легалізації злочинних доходів може бути зосередженим на діяльності окремих фінансових установ, які беруть участь у процесі легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванні тероризму, вживаючи не лише запобіжні та превентивні заходи, але й адміністративні заходи щодо своїх фінансових ресурсів в інших фінансових установах. У цьому контексті

принципи співпраці та ініціативи повинні застосовуватися для забезпечення міжнародного співробітництва та зменшення інформації між учасниками національної та іноземної системи фінансового контролю та міжнародними установами [7, с. 39].

Прийняття закону щодо протидії та легалізації доходів наблизило Україну на щабель до покращення системи фінансового моніторингу до вимог міжнародних організацій. Однак у правовому полі залишаються окремі проблеми, які потребують вирішення. Насамперед це неналагоджений взаємозв'язок між правоохоронними органами та суб'єктами фінансового моніторингу задля запобігання та протидії вчиненню нових злочинів. По-друге, на законодавчому рівні слід чітко вказати операції, інформація про які повинна бути відкритою та прозорою.

Наступним видом правового заходу запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення є замороження активів та зупинення фінансових операцій як захід запобігання відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом.

Відповідно до положень Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» активи, які пов'язані з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням, на основі резолюцій Ради Безпеки ООН, рішень іноземних держав, суду можуть бути заморожені. Тобто внаслідок такого замороження забороняється: 1) переказ; 2) конвертування; 3) розміщення та рух активів.

Рішення щодо замороження активу приймає суб'єкт первинного фінансового моніторингу. Підставами для такого рішення може бути виникнення підозри чи наявність достатніх підстав для підозри, що операції є результатом злочинної діяльності або пов'язані чи стосуються фінансування тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

При цьому відповідно до 7-ї Рекомендації FATF, крім процедури замороження коштів та інших активів осіб, визначених Радою Безпеки ООН, країни, у тому числі Україна, мають забезпечити надання доступу до коштів або інших активів, щодо яких мають місце виняткові умови викладені у резолюціях Ради Безпеки ООН №1718 (2006) стосовно Корейської Народно-Демократичної Республіки та №2231 (2015) стосовно Ісламської Республіки Іран, відповідно до процедур, визначених у цих резолюціях.

Зазначеними резолюціями передбачено, що процедура замороження не застосовується до грошових активів, інших фінансових активів або економічних ресурсів, у тому числі:

- необхідних для основних витрат, включаючи оплату продуктів харчування, оренду чи іпотеку, медикаментів та медикаментозного лікування, податків, страхових внесків та платежів за комунальні послуги або виключно для сплати професійних зборів та відшкодування понесених витрат, пов'язаних із наданням юридичних послуг, або податки чи збори за послуги, згідно з національним законодавством, за зберігання або утримання заморожених грошових активів, інших фінансових активів та економічних ресурсів після повідомлення відповідними державами Раді Безпеки ООН про намір дозволити доступ до таких грошових активів, інших фінансових активів або економічних ресурсів та за відсутності негативного рішення Ради протягом п'яти робочих днів після такого повідомлення;

- необхідних для надзвичайних витрат за умови, що таке рішення було повідомлено та затверджено Радою Безпеки ООН;

- які є предметом судового, адміністративного або арбітражного рішення, і в цьому випадку такі грошові активи, інші фінансові активи та економічні ресурси можуть використовуватись для виконання цього права утримання чи судового рішення при умові, що судове рішення спрямоване не на користь фізичної або юридичної особи, що підпадає під дію обмежувальних заходів передбаченими вищезгаданими резолюціями [4, с. 168].

Висновки. Отже, фінансовий моніторинг становить собою комплекс, визначених на законодавчому рівні заходів, що здійснюються уповноваженими суб'єктами первинного та державного фінансового моніторингу та спрямовані на виконання вимог чинного законодавства в контексті протидії та запобігання легалізації коштів злочинного походження.

Відповідно до чинного законодавства система фінансового моніторингу становить собою дворівневу, що зумовлено тим, що система фінансового моніторингу складається із двох рівнів – первинного та державного фінансового моніторингу. З огляду на глобальний характер проблеми відмивання грошей та фінансування тероризму, було виокремлено суб'єкти залежно від рівня здійснення фінансового моніторингу – суб'єкти первинного та суб'єкти державного фінансового моніторингу.

Проблема відмивання грошей за останні декілька десятиріч років набула неабияких масштабів, перетворившись в транскордонну. Найкращими умовами для відмивання грошей в наш час є країни з перехідною економікою. Міжнародні організації визначають, що цей процес, став глобальною загрозою економічній безпеці, у зв'язку з чим від різних держав потребується прийняття узгоджених заходів боротьби з цією суспільно небезпечною діяльністю як на державному так і міжнародному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кривонос Л.В. Досвід державних механізмів запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом. Електронне наукове фахове видання *"Державне управління: удосконалення та розвиток"*. 2014. №6. С.67-70.
2. Бормотова М. В. Дослідження сутності поняття фінансовий моніторинг. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 2015. С. 214–217.
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>
4. Коломієць І. В. Державний фінансовий моніторинг в Україні : сучасний стан і шляхи вдосконалення. *Форум права*. 2010. № 11. С. 164-169.
5. Хмелюк А. А. Практика реалізації фінансового моніторингу в Україні. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 20. С. 218 – 225.
6. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Балануца О. О. Особливості формування системи фінансового моніторингу в Україні. *Інвестиції : практика та досвід*. 2011. № 6. С. 38-40.

REFERENCES:

1. Kryvonos, L.V. (2014)iu Dosvid derzhavnykh mekhanizmv zapobihannia ta protydii lehalizatsii (vidmyvannia)dokhodiv,otrymanykh zlochynnym shliakhom. [Experience of state mechanisms of prevention and countermeasures against the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime]. *Elektronne naukove fakhove vydannia "Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok"*. №6. 67-70. [in Ukrainian].
2. Bormotova, M. V. (2015). Doslidzhennia sutnosti poniattia finansovyi monitorynh. [Study of the essence of the concept of financial monitoring]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*. № 2015. 214–217. [in Ukrainian].
3. Pro zapobihannia ta protydiiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia. (2019, December 6). [On the prevention and countermeasures against the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime, the financing of terrorism and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction]. *Zakon Ukrainy* № 361-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> [in Ukrainian].
4. Kolomiets, I. V. (2010). Derzhavnyi finansovyi monitorynh v Ukraini: suchasnyi stan i shliakhy vdoskonalennia. [State financial monitoring in Ukraine: current state and ways of improvement]. *Forum prava*. № 11. 164-169. [in Ukrainian].
5. Khmeliuk, A. A. (2015). Praktyka realizatsii finansovoho monitorynhu v Ukraini. [The practice of implementing financial monitoring in Ukraine] *Ekonomichnyi analiz*. Т. 20. 218 – 225. [in Ukrainian].
6. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/254k/96-vr> [in Ukrainian].
7. Balanutsa, O. O. (2011). Osoblyvosti formuvannia systemy finansovoho monitorynhu v Ukraini. [Peculiarities of the formation of the financial monitoring system in Ukraine]. *Investytsii : praktyka ta dosvid*. № 6. 38-40. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 8.05.2021

УДК 342.6

Самойленко Григорій В'ячеславович
e-mail: grinua@gmail.com

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

У даній статті розкрито поняття, особливості та принципи бюджетного контролю в Україні. Визначено, що сутність та призначення контролю полягає у спостереженні за діяльністю підконтрольного суб'єкта; отриманні об'єктивної й достовірної інформації щодо стану законності та дисципліни на цьому суб'єкті; виявленні причин та умов, які сприяють правопорушенням, а також вжиття заходів щодо притягнення порушників законності та дисципліни.

Зазначено, що бюджетний контроль – це правова форма імперативної діяльності органів державної влади, що здійснюється на постійній основі із використанням специфічних форм та передбачає, у разі необхідності, оперативне втручання уповноважених публічних органів у діяльність підконтрольних суб'єктів, застосуванні заходів щодо попередження та усунення порушень бюджетного законодавства, виявленні причин та умов, що сприяли порушенням бюджетних норм, застосуванні заходів відповідальності.

Об'єктом бюджетного контролю є відповідні бюджети (державний, місцевий) та діяльність учасників бюджетних правовідносин. А суб'єктами бюджетного контролю є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації державної та комунальної форми власності, їх посадові особи.